

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE 191/2025)

Asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle 13.2.2026

Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus sr
Tina Lauronen, Tutkija

OPISKELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Hallituksen esityksen tavoitteet 1/2

- *Esityksen keskeisenä tavoitteena on tarjota mahdollisuus korkeakoulututkinnon suorittamiseen mahdollisimman monelle sellaiselle henkilölle, jolla tutkintoa tai opiskeluoikeutta ei vielä ole*
- Kannatettavaa, mutta esityksen vaikutuksia korkeakouluissa jo opiskelevien hakukäyttäytymiseen on hyvin vaikea arvioida
- Lisäksi esityksen myötä oletettavasti vapautuvat korkeakoulupaikat eivät välttämättä kohdennu ensikertalaisille, ellei järjestelmässä tehdä muita muutoksia
 - Ja mikäli tehdään olisi muutosten vaikutuksia syytä arvioida kokonaisuutena

Hallituksen esityksen tavoitteet 2/2

- *Tavoitteena on lisäksi vähentää korkeakouluissa vailla aktiivista käyttöä olevia opiskeluoikeuksia ja näistä johtuvaa työtä sekä mahdollistaa korkeakouluille näin säästyvien voimavarojen kohdentaminen koulutustarjontaan ja koulutukseen laadun kehittämiseen*
- *Tavoitteena on myös kannustaa opiskelijoita suunnitelmallisempaan opiskeluun ja suorittamaan korkeakoulututkinto laissa säädetyssä tavoitteellisessa suorittamisajassa*
- Esityksen vaikutukset opiskelun suunnitelmallisuuteen ja nopeuteen lienevät korkeintaan marginaalisia, näihin vaikuttaa niin moni muu asia enemmän
- Riskinä pikemminkin se, että esitetyt muutokset vaikuttaisivat ensikertalaisten toimintaan nostamalla kynnystä opiskelupaikan vastaanottamiseen

Opintopistekertymät	N	%	Tulkinta	Lakiesitysten oletettu vaikutus
Yli 10 op ensimmäisestä opiskeluoikeudesta, yli 10 op muista	443	14,9	Suorittaa useampia opintoja yhtä aikaa	Tämä ei enää onnistuisi. Aloituspaiikkoja saattaa vapautua, mutta mahdollisesti aloittaa uudet opinnot myöhemmin.
Yli 10 op ensimmäisestä opiskeluoikeudesta, enintään 10 op muista	900	30,2	Suorittaa aiempia opintoja, ei suorita uusia opintoja	Oletettavasti suorittaa ensimmäiset opinnot loppuun. Aloituspaiikkoja luultavasti vapautuu, mutta mahdollisesti aloittaa uudet opinnot myöhemmin.
Enintään 10 op ensimmäisestä opiskeluoikeudesta, yli 10 op muista	1 048	35,2	Ei suorita aiempia opintoja, suorittaa uusia opintoja	Oletettavasti ei suorita ensimmäisiä opintoja, vaan vaihtaa koulutusohjelmaa. Aloituspaiikkoja ei vapaudu.
Enintään 10 op ensimmäisestä opiskeluoikeudesta, enint. 10 op muista	586	19,7	Ei suorita aiempia eikä uusia opintoja	Ongelma on jossain muualla, mahdollisesti tukitoimia tarvitaan. Hakukäyttäytymisen muutosta mahdotonta ennakoida.

Johtopäätökset

- Esitettyjen lakimuutosten tavoitteita voidaan pitää kannatettavina, mutta Otus katsoo, että esityksen vaikutus ilmoitettujen tavoitteiden saavuttamiseen on pääosin varsin heikko
 - Uudistus niin sanotusti vapauttaisi melko vähän opiskelupaikkoja ja niiden kohdentumista tulisi säädellä, jotta ensikertalaisten osuus kasvaisi
 - Oletettu vaikutus opintojen suunnitelmallisuuteen ja nopeampaan suorittamiseen koskee myös hyvin pientä määrää opiskelijoita ja on erittäin epävarmaa
- Lisäksi on syytä kiinnittää huomiota siihen, että esitys on vain yksi osa toimintakokonaisuutta, johon liittyviä toimenpiteitä pitäisi pystyä arvioimaan kokonaisuutena
 - Riskinä se, että syntyy koulutuksellisia umpikujia, joko todellisia tai mielikuvien kautta toimivia

Kiitos

OPISKELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

